

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 75 (1962)

Artikel: Las schlattas da Zuoz
Autor: Gilli, Giachen Andrea
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-226212>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Las schlattas da Zuoz

da Giach. Andr. Gilli

Scha'l cronist Champell disch cha la vschinauncha da Zuoz fatscha l'impreschiun dad üna cited schi nun ho el tuottafat tüert, perche Zuoz cun sias quindesch tuors e sieus chesamaints patriziels avaro a sieu temp fat üna grand'impreschiun sün il viandaun s'inchaminand vers la veglia impossanta chapitela da l'Engiadin' ota. I'l temp feudel imincha famiglia u stirpa nöbla avaiva sia tuor da ricover saja per as defender invers ün inimih d'utrò u pürmemma eir in luottas traunter dad els. Chi chi pigliaiva dapü dad ün oter quel possedaiva dapü. La forza dal ferm dominaiva e la vendetta nu manchaiva. L'uvas-ch da Cuiru scu regent dal pajais d'Engiadin' ota possedaiva bgers bains a Zuoz: fuonz, chesas e servs dependents e lios vi da chesa e fuonz. Uschè staiva que cul quartier suot via in «Orta» ed il «Hof». Quaistas chesas sun per part auncha hoz segnedas cun üna crusch. Ils vschins libers uriunds, purs suverauns possedaivan eir egen fuonz e segnaivan lur chesa cun ün stambuoch, intaunt cha ils nöbels applichaivan lur vapa vi da la fatscheda u vi a la porta d'chesa. Düraunt il temp da l'inquisiziun vegnan notiers diversas familias dad emigrants fügitivs da l'ester, persecutos per motivs politics u confessiunels, uschè valdais, uguenots ed oters. Els chattan in nossa val pêsch, toleranza e patria, uschè ans requinta la tradiziun da quel temp.

Scu administradur «ministrel», u mastrel da pü tard, in sia funcziun politica numno «landamma» avaiva l'uvas-ch designo la famiglia Planta. Quista s'acquista cun l'ir dal temp grand' influenza, privilegis materiels e politics. Intaunt la nöblia in generel s'acquista daners tres sieus uffizhels in armedas a l'ester ubain in uffizis in Vuclina. Cun tuot cha as tscherchaiva d'augmanter pasculs e fuonz in srischand ils gods per mez dad arsüras, nu bastaiva que per nudrir

tuot la populaziun. Üna part da quella eira sfurzeda da's tschercher il paun utrò. Uschè già vers il 1400 cumainzan ad emigrer na be scu guerriers mercenaris, ma eir scu chalgers, furners-pastiziers e marchadaunts, as drizzand impustüt invers la richa republica da Vnescha, passand il Fuorn u'l Malögia per arriver a Bergamo chi eira già veneziaun. Pü tard, zieva cha l'an 1766 ils Grischuns fütan sbandagios da Vnescha, as daresan els sur la Lombardia, Emiglia, il Piemont e la Toscana, fin in Germania, Spagna, Ingialterra, Pologna ed in Russia fin ad Odessa al Mer nair. Lur fervent spiert d'intrapraisa e lur energia ans faun auncha hoz ster stuts. In mincha cited importanta piglian els pè e dominan cun lur butias las megltras pusiziuns, s'acquistand la fiduzcha da lur cliantella tres lavuriused ed onested. Da bod mincha famiglia engiadinaisa cugnuschains nus la cited inua ch'ella ünsacura avaiva sieus affers.

Ils temps as müdan, e cun els eir las relaziuns socielas-economicas. Cun la liquidaziun successiva dals bains da l'uvas-ch sun spariens ils servs in as cumprand libers. La brama da fer furtüna a l'ester maina cun se cha suvenz maunchan las forzas per cultiver il fuonz. Scu reacziun cumainza ün'immigraziun da fulasters aint da la Surselva protestanta, dal Partens e Tavo. Els vegnan scu pasters, sains, famagls, fittadins e misterauns.

La revoluziun francesa dal 1789 metta tuot l'Europa suotsura ed impustüt eir nos Grischun. Guerras, requisiziuns, la perdita da la Vuclina cun la confiscaziun dals bains faun fin als privilegis da la nöblia ed uortan fermamaing nossa populaziun. Ellas haun augmanto l'emigraziun commerciela fin a la prüma guerra mundiela.

Funtaunas: Il *vegl cudesch da baselgia* datescha dal 1723 siand il precedaint sto ars. Perque servan scu ulteriuras funtaunas il *cudesch d'estim, las rattedas* ed il nouv cudesch da baselgia fin l'an 1860, in pü las *cronicas da la famiglia de Planta* da P. C. de Planta (cr. P.), la *cronica Raschèr* (cr. R.) in maun da sr. W. V., las *cronicas Sprecher, rav. Camenisch* e *G. G. Cloetta* (Cl.) Alura avains nus consulto: ils quaderns «*Bündner Monatshefte*» (BM) scu eir ils *Annuaris da la Societed istorica grischuna*, las *geneologias dad Adolf Kaiser* (AK), *Men Rauch* (MR): *Homens prominents* e las *lapidas vi dal müer d'baselgia*. Per las indicaziuns fattas da vart da las familias zuozingras e da persunas chi haun contribuieu a nossas rescherchas exprim eau mieus sincers ingrazchamaints.

Albertini a Zuoz e La Punt

Veglia schlatta nöbla suainter MR in «Homens prominents» gnies dal 14avel secul da Bologna a La Punt, Zuoz e Mesoc. Ravarenda Andrea Albertin, in sinoda 1614—1630. Geronimo Gees 1621. Jan Battista Albertin -1674-, marido cun (m. c.) Anna Juvna Wietzel (affers a Vnescha). Chapit. Jan Batt. de Albertin 1728, marido cun (m. c.) Lucrezia a Planta. Rudolf Albertin da La Punt 1769—1868 m. c. Margret a Planta, vschinedi dal 1841. Jan Gees Albertin 1796—1868 m. c. Cath. Melchior; figl giunker Thomas 1826—1887 m. c. Emilia Gilly 1833—1912. Jakob de Albertin 1837—1892 m. c. Gugelberg v. Moos, emigros a Maiavilla, tevla sepulcrala vi dal mür d'baselgia, 1841—1865. Rudolf de Albertin, indschegner distr. a Samedan 1821—1896. Lingia extinta a Zuoz.

Vapa: Liun cun arch e frizza, cuv: or, blov, or, nair. Charta da nöblia da Ferdinand I 1550. Imp. Mathias 1612.

Chesa uriund Wietzel cun tevla da marmel *lapida* in suler, da Gurinius Wietzel m. c. Margareta Travers (1661). Refabricheda 1691 e nouva dal 1860.

Emigraziun: a Maiavilla e Samedan.

Anosi / Anuosch

Veglia schlatta (prub. da nöblia) da ravarendas da champ ed ufizchels dal stab in servezzan d'Ollanda. Menziunainsa: Duri A. 1570—1630, Martin 1615—1680. Peider 1640- m. c. Balaster. Jan Anosi 1670—1710 bandirel i'l regimaint de Schmid. Peider n. 1695, dal 1730 m. c. Neisa Raschèr. Jan Pitschen 1736—1796, dal 1766 m. c. Anna P. Danz. 1750 Ulrich Anosi, ravarenda a Tumein (Tamins). 1757 Andrea Anosi m. c. Dalvig Bergen op Zoom ais chapitauni pred. in champ i'l regimaint de Sprecher. 1789 Martin Anosi m. c. Anna Em. de Cleric Cuir; ils figls in servezzan d'Ollanda. Peider Anosi 1781—1866 m. c. M. Buosch, figl Giachem 1819—1892, mort nubil. Cun el ais extinta la schlatta.

Vapa: Staila d'or sün fuonz blov. Clinöz: corv curuno (scrign i'l Hotel Concordia).

Emigraziun: in Ollandia ed a Modena.

Chesa: Dimvih, suot la Crusch alva, uriunda da Joanes Danzius 1586.

Atschel / Atzel / Atzal

Atzel Joan Andrea 1576 (cr. R.). Joannes Florin Atschel 1591. Bastiaun 1600—1678 m. c. B. Chapun da Cinuos-chel. Jan Atzal -1654- a Vnescha (cr. Spr.). Jan Atschel cuvih 1680—1688 m. c. N. Rascher. Nuder Peider Atschel 1722—1786 m. c. Chatr. Schucan, figlia dal rav. Abraham Schucan a S-chanf. Mengia Atschel m. c. Abraham Gilli da Madulain dal 1734, ais l'ultima da la schlatta (perque ils Gillis portan inavaunt il nom).

Balaster / Balastyr (Latin Balista)

Lingia Dimvih: Antica schlatta nöbla documentada aunz 1400. Dal 1552 artschaivan scu distincziun militera ils duos frers mercenaris Peter e Gian Gaudenz B. üna bargiamina cun sigil relascheda a Vienna da Franz I. Da la numerosa descendenza menziun ün Jach. B. 1591 e Peider 1630. Jan G. Balaster 1694—1750. Georg 1695—1751 m. c. Anna Zavrit u Schavarit da Samedan, m. 1765; figl Bernard 1724. Jan Bettista 1736. Gian m. c. Anna Dusch Anosi. Il figl Peter 1766—1815 m. c. Chatrina Balaster, emigrescha cun 11 ans dal 1777 a Montpellier e fo furtüna. El as marida dal 1804 cun sia cusdrina. Lur unic figl, Gian Battista 1805—1879 m. c. Barbla Schucan, liquidescha ils affers e tuorna in Engiadina. El as marida dal 1841 cun la figlia dal rav. Schucan-Danz. Da quaist'alach sortan üna figlia Chatrina 1845 ed ün figl Peter 1847—1927 m. c. Elsbeth Luzzi. Il figl Gian Battista, m. c. Alina Steckli 1891—1945, eira minister a Bravuogn. Chesa in Straglia.

Vapa: survart hom cun frizza, suotvart muntagna trapartida (Dreiberg).

Emigraziun: a Montpellier.

Balaster

Lingia cun chesa in Chaunt da luf, dateda 1568, uriunda da l'istessa derivaunza. Jan G. Balaster 1729—1784 m. c. Neisa Schucan. Jan Battista, dal 1786 m. c. Catt. Schech. Guadeng B. m. c. M. Ramp; figl Peter 1752. Gian Pitschen Balaster 1765—1810 m. c. Mengia Desteffan; figl Matthias 1801—1872, dal 1833 m. c. Maria Roedel; figl Gian Pitschen 1833—1894 m. c. M. Bernhard, moura 1927 cun 91

ans. El vain menziuno scu poet (da MR in «Homens prominents»).
Figl Gian Balaster m. c. A. Veraguth, magister a San Murezzan.

Emigraziun: a Reggio Emilia (ditta Schaffner) e Parma.

Vapa: scu l'otra lingia.

Barblan

Mathias Barblan, da Ramosch-Vnà, figl da rav. Nuot Barblan 1818—1899, magister, m. c. Mad. Chatr. Schucan, dvainta vschin dal 1846. Figls: Ludwig 1846—1899, m. c. Büergna; Ferdinand 1850—1919; Florian, emigro a Bahia; Luzzi m. c. Singer 1848—1911, eira uster e vtüreder da posta al «Schweizerbund», fabrichet ca. dal 1865 la prüma sela da bal a Zuoz in üna chesa in fatscha da M. A. Raschèr -1785- (uossa Badilatti).

Battaglia

Schlatta immigreda da Bravuogn ca. dal 1840 (vair G.G. Cloetta). Vschinedi dal 1867. Niccolo Battaglia 1811—1889 m. c. Eva Gregori. Dals set iffaunts menziun Niccolo Battaglia 1849—1928 m. c. Cecilia Robbi da San Murezzan, m. cun 90 ans l'an 1954. Paul Battaglia 1852—1886 m. c. Anetta Pool da Schlarigna; figl Niccolo, n. 1882.

Vapa: sur: in or aivla naira; suot: in alv duos liuns tgnand ün bös-ch.

Bernard

Bernard Lützi, Zuoz 1540. Bernhard Andrea, meidi 1769—1854, mort cun 85 ans, m. c. Maria Janett. Figls Cristian n. 1827, Andrea n. 1830, emigros a S-chanf. Uriund da Segl?

Büergna (italianiso pü tard in Boringhieri)

Veglia schlatta documenteda dal 1500. Chesa in S. Bastiaun dal 1610. Albert Büergna venda ün pro in Champatsch, 1587. Duri J. Albert Büergna 1700. Andrea Büergna, dal 1757 m. c. Maria Atschel. Figl Marcus. Nuder Peter Büergna 1711—1755, m. c. Anna Pernis. Figl Peter n. 1737. Gian Büergna 1732—1796, m. c. Mengia Tschander; figl landamma Andrea 1774—1852, m. c. Anna Lorsa; figl Giachem 1816—1868, m. c. Anna Danz; figl Andrea 1844—1912, m. c.

Anna Buosch. Fradglaunza: Nicolin 1845—1917, Ninetta 1847—1937, m. cun 90 ans. Luzzi Moeli da Madulain, m. c. Chatr. Büergna.

Chesa suot via, uriunda Juvalta, dateda 1557. Peter Jecklin Büergna 1736—1799, m.c. Schucan; figl Peter Jecklin 1798—1870, m. c. Mengia Büergna, in seguond'alach 1850 a Barbla Danz. Figlias: Ursina Mengia m. c. Thomas Geer, Seraina m. c. Andrea Lareida, Anna m. c. Ludwig Barblan a Segl.

Vapa: incuntschainta.

Emigraziun: a Modena, Bologna e Türin.

Buosch / Bosio, da S-chanf

Giachem 1793—1871, m. c. Anna Pernis, vschinedi dal 1867. August Bosio, m. 1910, m. c. Lorsa da Silvaplauna. Consul svizzer a Türin. Granda impraisa da cafetiers, bieraria e filatura.

Bütz / Büzin / Büsin, da Silvaplauna e Zuoz

Johann Battista Bütz 1590 (Camenisch). Petrus Büsin 1653, da Silvaplauna (vair MR in «Homens prominents»). Gian Andrea 1784—1852, mastrel, m. c. Anna M. Geer 1826; figl Anton, magister 1827—1888, m. c. Luzia Veraguth, m. cun 90 ans dal 1939. Vschinedi dal 1867.

Bottiglia. Anton Bottiglia 1440

Blötz. Marc Blöcz 1665.

Caderas

Albert Caderas, m. c. Julia Gudli; figl: Gian, magister 1779—1842, m. c. Cathrina Schech (chesa uossa Amberg). Uriund da Luven in Surselva. Vschinedi dal 1838. Figs: Albert (1825—1890) e Gian Fadri, poet e redactur dal «Fögl» (1830—1891), mort a Samedan.

Emigraziun: a Modena (panigna Gilly).

Danz

Antica schlatta fich numerusa. Ün temp (1750) quintan da 40 Danzs chi possedaivan ün terz da tuot il fuonz da Zuoz. L'an 1672 sun traunter 15 «nöbels sabis e prudaints cuvis» och Danz: Andrea,

Michel, Jachiam, Peider, Nicolin, Coradin, Jan Peider, Jan Tutin. Documentos sun els a Zuoz aunz 1500. Els as scrivan eir Tanz e Gans. Menziuns: Tutin Danz 1485. Andrea Peter 1591. Jan Pitschen, dal 1633 m. c. Margr. Travers. Joanes Danziuns, rav., chesa Dimvih 1586. Rav. Jan Peter, m. c. Neisa Schucan, sto mordragio a Tegl. Meidi Gian Fadri, bergam. da prof. a Basilea, 1620. Johannes 1641—1723, bergam. da professur a Basilea, 1660. Rav. Nicolin Danz, 1650 m. c. Moeli a Madulain. Rav. Gian Pitschen Danz, 1630—1676, 46 ans in sinoda. Sieu figl Jachiam Danz, 1676—1723 in sinoda 48 ans, insembel predgian 94 ans a Zuoz. V. Decan rav. Martin Danz a Zuoz 1769—1799, 30 ans. Junker Gian Antoni Danz, cuvih. 1756-; figl: Antoni 1772—1818. Andrea Danz, m. c. Barbla Madlaina. Gian Danz 1740—1829, m. c. Mengia Gilli. Andrea e Giachem Danz, pastiziers a Rodez (Frauntscha) 1788—1817, sainza descendenza. Gian Danz 1740—1817, m. c. Chatr. Albertini; figl Nicolin 1792—1840, m. c. Anna Roedel; figls: Gian 1822—1905 m. c. A. Schech e Nicolo 1836—1903, amenduos sainza descendenza. Rav. Giachem Danz 1641—1723, m. c. Urs. Raschèr; abiedi Gian Battista Danz 1777—1849 m. c. Barbla Meiler; figl Michel 1818—1884 m. c. B. Walther; sieu figl mag. Giachem Danz 1845—1940, m. c. Cath. Rocco, Schlarigna, mort cun 95 ans. Frer da Michel: Gian Battista Danz 1827—1892 m. c. Mad. Casti; figls Giachem, Peter Hercules e Leonard m. c. Barbla Moggi da Val Müstair, cun descendenza (vair geneol. da Gudeng Danz).

Vapa: cign (Silberschwan) sün fuonz blov. Clinöz: Stambuoch nair. Cuverta: or, nair, argient, blov. Vapa eir in laatedrala a Cuira e sün scrivania in chesa Seja, da Danz e Madlaina (Peter Rodelinus fecit 1816).

Charta da nöblia: concessa a Puntigna da Ferdinand II resp. da l'archiduchessa Claudia, dal 1638 «an Jakob den Elteren und Jakob den Jüngerem und an alle Danzen von Zuz». Magnifica lavur eraldica e caligrafica in chüra da dna. Dora Steinrisser, Schlarigna.

Chesas: Chantunera Plagnoula e straglia Füsé 1550 e 1575. In fatscha ais la Tuor Danz, dateda 1521, uossa L. Casti. Süsom Dimvih chesa da Joanes Danziuns, 1568, e giosom uossa chesa Pfosi dad Andrea e Giachem Danz. Otra tuor in Plaz, chesa Nic. Danz, uossa Zender.

Emigraziun: cafetiers a Modena, Triest ed in Frauntscha.

Desteffan / de Steffan / Steffan (da Clavenna?)

Janöli Stefan, Madulain, 1543. — Guglielm Desteffan, 1731 a Zuoz. Andrea Desteffan m. c. Barbla Schucan 1760; figl Duri. Franzais-ch 1703—1760. Andrea Franz 1720—1790. Hans Desteffan 1747—1830 e Jan 1760—1833.

Geer / Gera / Geir

Veglia schlatta nöbla, documentada eir a Sent (suainter MR in «Homens prominents»). A Zuoz: Conrad Geer 1440. Pedrut Gera 1440, Anton Geer 1465, Land. Dominicus 1553. Rav. Joannes Geer a Sent 1556 in sin. Jacobus Dusch Geer 1591. Jacom Pagliatta Geer 1600. Cyrill Geer; 1638 adjutant da Güerg Jenatsch. Rav. Hector Geer P. -1627-. Nuder Dumeng Ger -1675-. Thomas Martin 1761—1842 m. c. Albertini; figl Giachem 1798—1878 m. c. Maria Schucan, cho da posta e telegraf; sieu figl Thomas m. c. Urs. M. Büergna, 1840—192?, eir cho da posta e telegraf, eir in uffizis. Figl: Giachem m. c. Agnesa Sandi 1870—1944. Constant Geer 1807—1890. Vappa: Pirun a trais pizs sur Tuor. Cuverta: argent, nair, or blov.

Chesa cun tuor in Plaz, uossa Crusch alva, cun tuor annessa, uossa bacharia Baschnonga.

Emigraziun: a Mayance e Marsiglia.

Gialum

Duri Gialum, dit Gall, 1433. Peider Gialum 1591, ed Ursula 1602. Andreas Gallunus da Zuoz, minister a Stugl-Latsch, 1615. Gian Gialum 1692—1753 m. c. Malgiareta Coraj, 1720; figl Joannes 1739.

Gilli / Gilly

Veglia schlatta documentada dal 15avel secul a Madulain (filiela da Zuoz fin 1540). La cronica Raschèr menziuna ün Nicolo Gilli dal 1478 (W.V.); as tratta dal mantegnimaing d'ün töch via in Pignaint-S-chaletta.

Ün ram exista a Bravuogn-Latsch dal 1552—1825 (G. G. Cl.), oters a Samedan, Tusaun e Sufers, evidaintamaing in connex cul commerzi e transport sur ils pass in basa al dret da «ftüras e portas». Fastizis laschan presumer cha parvegnan da la Savoja (Bertogg).

Jan Gilli 1540—1600. Antoni 1570—1620. Jachem Padruot Gilli, n. 1623, dal 1661 m. c. Annetta Schaffer Pulin da Samedan. Antoni 1706 m. c. Maria Schucan, figlia dal rav. Abraham Schucan a S-chanf; figl Abraham Gilly 1705—1775, m. c. Mengia Atschel da Zuoz; el ais il babun da la lingia da Zuoz ed obtegna il vschinedi dal 1735. Ils frers Jan ed Anton Gilli mettan sü butias a Modena e Reggio, dal 1743 cun permiss ducal. La firma exista aunch'hoz scu pü veglia da la cited da Reggio ed ais steda d'incuort onureda cun medaglia d'or. Gian Atschel Gilly, 1737—1795, dal 1777 m. c. Maria Danz da Giachem 1758—1825. El ais il bap dals quatter frers: Giachem 1779—1832 m. c. Neisa Gilli, da Samedan; Abraham, dit Ambrosi 1784—1878, m. c. Anna Büergna, da Peter 1791—1863; Gian Atschel 1787—1847, m. c. Barbla Büergna; ed Andrea Giachem 1792—1851, landamma, marido in terz'alach cun Gertrud Krüsi da Gais (1816—1900) chi as algurdaiva da Pestalozzi. Scu activs commerciants possedaivan ils Gillis dal 1850 a Modena och butias ed a Reggio trais butias. — Lingia Florio Gilly, 1794—1858, m. c. A. Jenatsch; figl Gian Peider 1827—1903, m. c. A. Buol da Bravuogn. Ün chapit. Joh. Joseph Gilli 1743—1826 m. c. Cornelia Albertini da La Punt; figl Constant m. c. Schucan da Zuoz. Giovanni Gilly 1847—1913 m. c. Berta Schmid da Cuira, sto indschegner superiur da la Viafier retica. Clementina Gilly, scriptura, 1850—1931. Hermann Gilli 1851—1930, da spiert intraprendent. El acquista l'Hotel Concordia dal 1886 ed ho do l'iniziativa per il Lyceum Alpinum, 1903, e per la scoulina Bellaria 1906, fabrichet l'Hotel Castell 1912/13 e la chamanna Varusch 1927.

Vapa: trais gilgias (part sura) in lingia orizontela. Cuv. or, blov.

Emigraziun: a Vnescha, Modena, Reggio Emilia, Genevra e San Galla.

Chesa in Somvih, uossa Adolf Hänz.

Gregori

Schlatta documentada a Bravuogn dal 1544, immigreda a Zuoz ca. 1850, vschinedi 1867. Landamma Otto Paul Gregori 1828—1910 m. c. Ursina Gilly l'an 1885. (Vair cronica G. G. Cloetta.) Affers coloniels Gregori-Battaglia.

Gredig, da Tschappina

Johann Thomas 1812—1883, vschinedi 1841, m. c. D. Florin. Magister ed actuar cumünel exemplar per sieu stil rumauntsch i'ls protocols cumünels. El ais il bap da la scriptura cuntschainta suot il pseudonim Silvia Andrea. (Johanna Garbald-Gredig.)

Gritta / Gritti

Bernhard Gritta -1506- s. (serv) Wolfgangus Juvaltus. Lucius Gritti. Petrus Gritti 1606. (Ecclesiae Samadenae).

«L'nouv S. Testamaint (vertieu dal grec e ebreic) da Johann L. Gritti da Zuoz. Squitscho in Basel 1640 da Georg Decker. Prefacziun da Min. Esaja Schucan, 1639. Min. Johann Polino Jecklin -1640-.»

Ufficina in stüva sur bacharia Robbi. Stüva uossa i'l Museum engiadinais a San Murezzan. Jan Gritti, menziuno scu actur illa tragedia deda in Plaz, 1675. (Vair MR in «Homens prominents», pag. 71). Andrea Curo Gritti 1765. Heinrich Gritti, muliner -1836-. — Schlatta extinta a Zuoz.

Jecklin (von Hohenrealta)

Antica schlatta nöbla documentada dal 1300 in Tumgias-cha, suainter geneol. da famiglia. Conradin Jecklin, chastlaun a Riom, 1458 (cron. P. p. 67). Paulus, Petrus e Gallus sun nuders imperiels, 1425 (cr. P. p. 72.). A Zuoz, nuder Giachiam Jecklin 1477. Petrus Simonet e Gaudenzius, nuders 1591. Jan Peider Jecklin, 1618. Minister Jan Polin Jecklin 1592—1643 emigrescha dal 1611 ad Aschera ed ais babun d'üna dinastia da ministers per var 100 ans. Ün'otra lingua exista a Rodel -1534-. Il pü interessant ais Johann Jecklin da Zuoz. El emigrescha scu mercenari ed aventürier, tuorna da las Indias in granda benestanza ed aintra in seguond alach cun Maria de Planta. El regalet a la baselgia da S. Luzi il s-chazi da baselgia per la S. Tschaina, cun bacher e plats in argient, grandiusa lavur in stil dal renaschimaint italiaun. In pü fet el ün laschat da milli rauntschs a favur da la baselgia. (Vair istorgia culturela da Sprecher, pag. 152, Poeschel vo. III, p. 425, ed A. Kaiser, annuari H. A. G. 1955, pag. 79). Peider Jecklin, dal 1732 m. c. Anna M. Pernis. Maria Jecklin 1700, naschida Planta, 1680—1756. Jakob Jecklin, dal 1820 m. c. «Ziegelmeier», m. 1849. — Schlatta extinta a Zuoz.

Vapa: in baselgia: da Peter Jecklin m. c. Planta, 1700: Cornas da büffel, cuvertas: argient, nair, or, cotschen. Clinöz: duos elas.

Emigraziun: ad Aschera, Rodel ed in las Indias.

Tuor prubabel in chesa uossa G. R. Caprez.

Juvalta / Juota / Juvota

Antica schlatta nöbla, documentada dal 1149 in Tumgias-cha (Juvault). Andrea Planta marida dal 1331 üna Juvalta, e daspö sun prubabelmaing ils Juvaltas eir in Engiadina, a Zuoz (AK). Il pü prominent ais il cronist Fortunat Juvalta, 1567—1654. Ils genituors Guelf m. c. Anna Raschèr (sour da l'Uvas-ch Peter, 1581) fabrica la chesa in S. Bastiaun dal 1571 (uossa Bühler), dimena chesa da naschentscha dal famus istoriograf Fortunat de Juvalta (suainter MR in «Homens prominents»), profuond spiert, hom da stedi, diplomat e cronist. El aintra in alach cun Lucrezia Planta, figlia da Mathias, 1590, in seguond'alach cun Victoria da Balcun-Aut da Fürstenau (AK. IV. 8). Cun 82 ans scriva'l sias memüergias (vair MR «Homens prominents»). Ün ram dal rav. Peter Juvalta vo a Bravuogn dal 1638, el dvainta babun dad üna dinastia da ministers suainter cronica e geneolog. da G. G. Cloetta. A Zuoz menziunainsa a Cuoro Foart a Juvalta «Landvogt» 1636. (L.) de Juvalta m. c. de Planta. Guelf W. 1690—1770. Land. Jachiam 1696—1764. Podestat Scipione 1699—1765. Podestat Wolfgang 1700—1766. Chap. Görin, dal 1744 m. c. Lucrezia Planta. Guvernadur Scipio 1745—1824. Wolfgang a Juvalta, m. c. de Planta, cumpra dal 1755 duos chesas in Aguel da l'Uvas-ch, datedas 1614 e segnedas cun la crusch ed inizielas dal serv M. C. (Cufoart o Contin?). Wolfgang 1831—1875, m. c. B. M. Salis-Soglio, venda telas a F. Ragettli ed emigrescha ad Ortenstein. Dal 1846 cumpran nempe ils Juvaltas (Gian) dals Travers il chastè dad Ortenstein (L.). President D. Wolfgang de Juvalta 1795—1892, m. cun 82 ans; il figl Wolfgang, 1828—1852, moura giuven ad Ortenstein. Wolfgang Conradin 1751—1815, m. c. Barbla Petz; il figl Scipio Cäsar 1792—1850, m. c. Angelina de Perini, S-chanf, emigreschan a S-chanf; figl Land. Wolfg. Peter m. c. Radke 1832—1875; figl da quaist: Wolfgang 1872—1950, adjutant dal generel Wille. Lingia Nuot Juota 1773—1839; figl Nuot, n. 1800, m. c. Anna Schech 1830, pastizier ad Aosta. Nuot Andrea Juvalta dal 1840 m. c. Barb. Desteffan da La Punt; figl Nuot.

Vapa (in baselgia): diagonal cun staila d'or sün fuonz blov; suot aivla cotschna curuneda. Clinöz: ela alva cun staila d'or; cuvertas: or, nair, or, cotschen.

Emigraziun: ad Ortenstein, S-chanf, Samedan (AK) ed Aosta.

Immigraziun: dr. med. Linard Juvalta, da Bravuogn 1876—1919.

Tuor prubabel in chesa Aebli, Somvih.

Juosch / Joos

Jan Juosch 1576. Martin Joos, in connex refuorma a Zuoz, 1518 (Cam.). David Joos, ca. 1860. Ortensia Joost -1836-.

Moula / Moela / Moeli / Melle

Luzi Mölla, cuvih da Zuoz, 1547 (cr. R.). Jacobus Moula 1591 a Madulain (filiela da Zuoz fin 1540). Padruot 1602. Januot 1613. Nuot Moeli, vschin da Zuoz. Ml. Luzi Moeli -1612, Andrea 1618—1692. Luci Moeli 1642—1718, m. c. M. Gilli, Madulain. Luzzi Moeli, l'an 1800 m. c. Chatrigna Büergna da Zuoz; figl Giovanni a Bever, chapit. d'üna cumpagnia «Scharfschützen» al «Sonderbund» 1848, ais chatscheder e grand amih e fautur da Gian Marchet Colani e sto in connex cul queder in öli. Els progettaivan ün parc da sulvaschina a Bever, ma l'expropriaziun per la via maistra impedit il proget, e Moeli amaro as retira a Milaun per adüna.

Emigraziun: grand' impraisa da seticultura a Milaun.

Chesa: a Madulain, ultima vi a la via veglia, uossa G. Raschèr.

Planta-Zuoz

Antica e pussaunta schlatta nöbla. Sun ministeriels, v. d. ministraduors dals bains da l'uvash da Cuir. Els as acquistan otas caricas, uffizis e drets in la Chadè, pü tard in las Trais Lias, chantun e Confederaziun, taunt in affers economics scu eir politics, assuman otras funcziuns scu homens da stedi, funcziunaris, ufficiels, mercenaris, ambaschaduors e delegios in otas mischiuns fin in temp da la Republica elvetica, e pü tard in servezzan dal chantun e da la Confederaziun.

In ans basand impustüt sülla cronica da la famiglia Planta, edida da cusglier naz. P. C. Planta, 1815—1902, da Zuoz e Cuir, e se-

guind las indicaziuns da Men Rauch, A. Kaiser e Poeschel, chattainsa menziuno in quellas funtaunas i'l temp d'immez ün'abadessa de Planta dal 1100. Dal 1139 cumpera ün Conrad Planta in connex cun la cessiun dals bains dal cunt da Gammertingen. Dal 1227 s'acquista ün Conrad Planta il dret dal dazi stradel (Guardaval), dal 1224 ün Andrea Planta ulteriurs drets in Engiadin'ota. Dal 1295 al ceda l'ugas-ch il dret da las minieras da la drettüra dad Engiadin'ota. Chavalier Tumesch de Planta assista insembel cun sieu frer Jacob dal 1367 a la fundaziun da la Lia da la Chadè a Zernez. Sün uorden da l'ugas-ch fortificha'l «Guardaval» invers il viscunts da Milaun. In pü menziunainsa a Nani de Planta 1372—1392, Ital e Heinrich 1357—1402. Il prüm menziuno ais chastlaun a Fürstenberg, il seguond a Ramosch-Tschanüf. Jacob 1412, Parcifal de Planta a Tschanüf 1418, dito Gaudenz ca. 1421 e Hans 1436 a Steinsberg-Ardez. Conrad, ministrel, 1458. Hartmann ed Andrea in connex cun las minieras, 1462. Conradin, ministrel, 1470. Jacob cumbatta a la Chalavaina, 1499; Tumesch ais bandirel, m. 1519; 1513 ais Conrad prüm landamma da la Vuclina. Tumesch, 1520—1565, dvainta dal 1549 uvas-ch da Cuir. Fadri u Friedrich, podested, 1530. El posseda il dret da pas-cha i'l lej da Segl. Dal 1555 croudan in battaglia da Siena ils colonels Gaudenz e Fortunat (cr. P., pag. 32, III). Ils frers chevaliers Conradin, 1575—1642, e Constantin, 1580—1666, faun part in 1617 dal partieu veneziaun e sun adversaris da Rudolf Planta da Zernez, prominents politics (L.). Dals Plantas sepulieus in baselgia cun vapa da Constantin, m. c. Travers, e da colonel-generel Hartmann, m. 1668. Baltisar Planta in connex codex civil 1664. Peter, figl da Constantin 1616—1701 (AK), dal 1664 mercenari in servezzan da Vnescha e Spagna. Ün valurus condotier ais Gian Bartolomé Planta, scolar a San Galla, 1695 (BM). Vicari Jacon Planta fabrica la via da S-chanf a Schlarigna, 1774-76. Ambasadur «Inviato» Peter Conradin, 1742—1822, grand hom da stedi, sto elet per tratter cun la Republica da Vnescha merit la desditta dal contract stipulo dal 1764, in seguit da la quela ils Grischuns füttan costrets da banduner la cited perdand tuot lur privilegis fin cò giodieus i'l cuors da 60 ans (MR pag. 79). L'inviat staiva in chesa uossa Roedel, renovada dal 1651.

In connex cul renumno chaunt da baselgia, cor fundo dal col. Peter Planta dal 1666, numnainsa scu fautuors chap. Baltisar Planta,

1735, e generel Gian Battista Planta, in servezzan d'Ollanda. Da lo introduian 1747 chanzuns dal renumno cumponist Sweelinck (1562—1641) ed otras anticas mottettas per il cor da baselgia. Quellas gnivan cultivedas dals «forsingers» per var 200 ans e vegnan per part chantedas fin hoz, acquistand ün ot grô da cultura. (Vair lavur da Gian Bundi e MR. in «Homens prominents», pag. 90, e cr. P., pag. 302.) L'illustrer generel Gian Battista de Planta, 1685—1756, zieva üna remarchabla carriera militera, ais mort in Brabant-Ollanda, a Bergen op Zoom cun 71 ans. La «Generalessa» Margareta, sia consorta, ais morta dal 1757 cun 67 ans. El fabbrichet il «palazi Poult», 1735. Vicari Peter C. Planta 1750—1794, m. c. Marg. Poult; figl Gian Batt. Vicarius Peter Conradin 1735—1813. Hartmann de Planta, dal 1781 m. c. E. Salis, Maiavilla. Generel Don Alberto, m. 1813. Landamma Andrea Planta, dal 1750 m. c. Dorotea Perini. Land. P. C. Planta, 1780—1854, m. c. Conrad Baldenstein. Land. P. C. Planta 1831—1884, m. c. Urs. Guler; figl: Land. P. C. Planta 1868—1922, m. c. A. Orlandi.

Vapa: Patta d'uors. Cuverta: nair sün fuonz d'argient. Clinöz: Patta d'uors.

Chesa in Plaz, construida da chav. Conradin, ca. 1620.

Palo

Dumeng Palo, 1556. Jacob Palo, 1631, sculer a San Galla (BM).

Palüch / Palüg

Schimun Palüch -1684-. Peter Palüg, 1682—1752, m. c. Chatr. Schech. Jan Badruot Palüg 1795.

Parin / de Perini

Veglia schlatta nöbla, documenteda dal 1500 a Zuoz. Jan Perin 1528. Georgius Perinus 1591. Jan Partin 1608. Conradin 1699—1750. Ün Antoni Parin vain menziuno illa cegla da scolars a San Galla 1695 (BM). Conrad, m. c. Zamboni. Conrad, m. c. Mengia Schucan. Rav. Murezzan Perini, 1758—1840, m. c. G. Castelmur da Samedan, cumpra la chesa uossa Perini. Andrea Perini 1774—1837. Gudench 1756—1814, m. c. Barbla Gilli da Madulain. Peter Perini, 1776—

1818, m. c. Violanta Puonz da Segl. Murezzan, 1806—1875, m. c. la sour Mengia Puonz; figl Peter, 1833—1866, m. c. Delina Josty da Madulain; figl Peter Daniel, 1856—1945, mort cun 89 ans, m. c. Anna Perini da Samedan. El ais sto 41 ans president dal cussagl d'administr. dal bagn a San Murezzan, a l'istess temp president dal cussagl d'adm. da la Banca chantunela, Caira.

Vapa: schmezeda sur aivla curuneda suot ün pairer cun pairins, or, nair, or, cotschen.

Emigraziun: Vastas impraisas da cafetiers a Berlin e Breslau.

Peis / Pegs / Petz / Pezzi

Veglia schlatta documentada dal 1500. Ün Tumesch P. a Chamuesch, 1546—1626. A Zuoz: Janot Peitz 1543. Jacobus e Petrus, Peider Fadri, -1587-, Janet 1602. Peider, nuder, 1693—1771. Pü tard Flurin e Peter Janusch Petz 1747. Niculin 1756. Mathias, m. c. Anosi, 1749. Flurin Petz, 1764—1837, m. c. U. Ruonz; figl Flurin Petz, landamma, 1792—1860, m. c. Luzia Gilly da Madulain. Peider Florian Petz, 1752—1827, m. c. Magd. Salvat da Samedan. Mastrel Peider Petz, 1792—1874, dal 1822 m. c. Cath. de Juvalta, m. 1884; figl Cyprian Cäsar Petzi, 1829—1888, m. c. Luzzia Petzi, m. 1920. Els iertan la chesa Juvalta in S. Bastiaun uossa Bühler; figls Guelf ed Artur. René Petzi, 1840—1895, m. c. A. M. Töndury; figls Peter Jules e Gian Fleuri.

Vapa: incuntschainta.

Emigraziun: Cafetiers a Lyon e St-Etienne, Modena e Türin.

Perl, uriund da Lavin

Schlatta documentada a Zuoz cun Jan Perl, 1600. Göri Perl, 1684—1754. Jachiam J. Perl, dal 1728 m. c. Mengia Danz. Clavuot Perl, dal 1747 m. c. Maria Roedel. Gudench Perl, dal 1776 m. c. Anna Pulign. Jachem Perl 1800.

Pulin, da Samedan

Jan Pulign 1750—1793. Chesa demolida ditte Pulign, uossa Hotel Concordia.

Pult / de Poult

Schlatta documentada a Sent 1322 (vair Chalender ladin 1957). Colonel Clo Poult, 1699—1764, uffizchel i'l regimaint dal general Gian Battista de Planta (1745) in servezzan ollandais, marida la sour dal general ed as domiciliescha insembel cun frer Niccolo, 1741—1780, m. c. Raschèr, a Zuoz. Sieu figl Giachem marida 1750 üna de Flugi, ais magiur in servezzan frances ed as scriva de Poult. La chesa Poult dad hoz, numneda «il palazi», gnit fabrichedada dal general Planta l'an 1735 e cedida als frers Poult. Daspö ais ün ram da la famiglia Poult vschina da Zuoz. Niccolo Pult, m. c. Maria de Sprecher, 1762—1832. Gian Battista Pult, m. c. M. M. de Buol, 1781. Giachem Pult, m. c. Urs Geer 1836, figl: Thomas Giachem Constant Pult, 1841—1912, m. c. Maria Roedel da La Punt, ais professur a la Scuola chantunela a Cuir. Descendenza: dr. med. Giachem Pult, 1872—1945 e sia sour Ursulina, n. 1881, morta 1962.

Vapa: Sprun d'argient sün fuonz blov. Clinöz: trais pennas in alv, blov, alv.

Emigraziun: scu ots uffizchels mercenaris in Ollanda e Frauntscha.

Roedel / Aroedel

Veglia schlatta, suainter J. C. Muot i'l Temp d'immez gnies dal nord da la Germania scu muliners (dal 13avel secul). Possedaivan divers mulins sves construius a Zuoz ed ün a Chapella. Ils ultims mulins sun stos sbuos dal 1900 per fer lö a chesas novas in via dals mulins: Mulin nair, mulin alv, mulin suot, ars dal 1841, tres ierta ieu als Balasters. In fatscha, chesa dal muliner uossa Arquint. Ultim muliner: Heinrich Gritti 1836. Ils Roedels as distinguan scu glied indschnaivla e dotteda d'ün sen d'art. Ün Gian Roedel vain menziuno dal 1520. Aroedel Nuot 1587. Ün Nicolo Roedel ais menziuno scu actur in la tragedia da Wietzel, deda in Plaz dal 1673. Jan, m. c. M. Steffan dal 1796; figl Peider. Ün oter Roedel ais «Forsinger» dal 1803. Ün tradur Padruot disegna cun insolita exactezza las chartas geograficas da cataster dal territori da Zuoz e da S-chanf, las quelas servan auncha hoz in occasiun da las visitas da terms. MR menziuna insembel a C. Colani ün Peter Roedel, m. c. Maria Roedel, 1775—1855, scu abel artist d'intarsias e vapas, stupendas lavuors in scrivanias e scrigns. Figl: chapitauni Franz Roedel, m. c. Veraguth 1820

—1899, falegnam e geometer, fo part scu «Scharfschütz» a la battaglia da Gisikon suot col. Tscharner, 1848. Jan D., 1765—1790. Jean, m. c. Mengia Schucan, 1794—1872; figl Andrea ed ün Jean, m. c. M. Jenatsch, 1836, emigreschan a Bordeaux in affers d'export auncha existents. Üna lingia emigrescha a Türin. Descendent da quaista ais dr. fil. Reto Roedel a San Galla.

Vapa: Griffun in peis, purtand curuna.

Emigraziun: scu menziuno.

Raschèr

Üna da las pü veglias schlattas nöblas da Zuoz. La cronica Planta nomna ün Juosch Rascher, 1462. Gian Martin Rascher artschaiva la charta da nöblia da l'imperatur Carl V. dal 1500. Nuder Peider Juosch Rascher, -1540-. Peter Rascher, 1549—1601, vain numno uvas-ch da Cuira dal 1581 (voir MR «Homens prominents», pag. 87). Januosch Rascher, minister, mordragio sur Zuoz, 1580. Peider Rascher, m. c. Anna Travers, fabbrichet chesa in San Bastiaun nr. 11 cun vapa d'allianza dal 1551. Juvalt m. c. Rascher, sour da l'uvas-ch, 1530—1587. Peider Martin, m. 1616 (chesa sbueda, uossa Badilatti) 1585. Conradin (Curo) Rascher, 1545—1604, chapitauni a Fürstenberg. Johann Rascher, commissari a Clavenna, dvainta vschin da Cuira (lingia Cuira — AK, H. A. G. 1955). Jodocus Rascher, ultim preir a S-chanf, m. 1559. Jodocus Rascher, 1590—1642, podested a Tegl. Johann Martin, colonel in servezzan frances, a Zuoz e Cuira. Peider, 1623—1663, scienzio e minister a Cuira. Jachiam Rascher, scienzio e magister a Zuoz, 1627—1703. Padruot Rascher 1692—1750. Peter Rascher, 1595—1638, emigrescha in Kärnten (AK). Jacob Martin, scolar a San Galla, 1687. Januosch 1701—1794; figls Giachem e Fadri emigreschan a Bordeaux (Café de la Comédie). Andrea Rascher, in connex cun il chaunt da baselgia («Forsinger»). Jachen Rascher, dal 1725 m. c. Ursina Travers; figls: Jacon e Juosch. Cronist Juosch Anton Rascher, 1738—1831, nuder, scrivet üna cronica cuntgnind la partiziun da la plaiv dal 1783, uossa in possess da mag. W. Vital. El murit cun 94 ans. Peter Martin Rascher, 1751—1784, m. c. Anna Planta. Fortunat Rascher, 1742—1826, m. cun 87 ans. Peter Jost Rascher, 1753—1820, m. c. Elsb. Lorez da Cuira; figl: mastrel Giachem Rascher, 1820—1884, m. c. Uorschla Buosch (Bosio).

(Vair Chalender ladin 1962.) Spiert intraprendent, fabrichet la granda chesa d'economia a Chapella dal 1850, e dal 1876 l'Hotel Concordia, avet eir grands merits per l'allevamaint da muaglia ed importet ün tor da Durham da l'Inghilterra e vachas da la Bretagna. El murit sainza descendenza e fet divers legats t. o. per ün fuond d'orgel e per la chamanna Rascher SAC.

Lingia Caira e Zuoz cun divers ots uffizchels mercenaris a Napoli-Gaeta. Wolfgang Rascher, nuder, 1720—1812. v. Rascher Jakob, m. c. M. Ulrich, 1768—1835. Colonel Wolfgang v. Rascher 1798—1885. Wilhelm Adolf v. Rascher 1801—1865. Üna lingia Rascher da Zuoz as stabilischa a Scuol e dvainta lo vschina.

Vapa: Liun in peis, in üna patta üna braschla da taja (rescha) ed in l'otra üna coppa cun taja in flamma. Vapa d'alliaunza Planta/Rascher sur porta talvo in chesa Planta e vapa in chesa Rascher a San Bastiaun. Cuvertas: or, blov, or, cotschen.

Emigraziun: a Caira, S-chanf, Madulain, Tschlin, Scuol, Bordeaux ed in California.

Ramp / Rampa

Documentos dal 1500. Blasius 1591. Rav. Jacobus Rampius -1627- a S-chanf. Peider Rampa 1636. Peter Ramp 1700. Neisa Ramp dal 1730 m. c. Jan P. Danz. Ursula Ramp dal 1730 m. c. Platscha Gotthard. Ils Ramps existan a Zuoz fin ca. 1800. Üna lingia emigrescha a Puschlev ca. dal 1500 ed as scriva lò Rampa.

Ratt

Malgerita Ratt 1730 e Jan Rattin 1700.

Ruffet

Ruffet, da Chamues-ch, 1680. Giachem a Zuoz, 1690—1776. — Casper Ruffet, mort in battaglia i'l regimaint Giachem Poult in Ollanda.

Salet

Guolf Salet, chanzlist, piglia part a la dispusiziun da Susch, 1537, ais professur a Caira e curatur da la clostra da S. Luzi. L'an 1554 piglia'l part insembel cun duos colonels Planta a la battaglia da

Sienà e crouda in battaglia insembel cun els. (MR in «Homens prominents».) Schlatta scumparsa.

a Salis

Veglia schlatta nöbla. Andrea Salis, 1582. Anton 1585. Victorius 1600. Fadrih Benedict a Salis (Sallisch), 1600—1668, mort a Samedan. Nuder Jan Battista Sallisch, -1675-. Schlatta scumparsa a Zuoz.

Schiera

Schlatta nöbla derivanta da la Vuclina. Cristoffel Schiera, dal 1622 m. c. A. Travers. La figlia Maria Schiera, 1622—1675, marida Rudolf Planta d'Ardez, m. 1638, in seguond'alach a Duriges Albertin, m. 1642, in terzalach a Baltisar Planta da Zuoz, m. 1653. La tevla da fossa (lapida) cun vapa (üna reva) a dretta da l'entredgia in baselgia. Pü tard as nomnan ils Schieras «Vonzun» e portan listessa vapa (notizchas dad AK, V. 110, IV 61, annuari 1955).

Sech / Schech / Schaig / Scheck / Zeck / Secchi

Antica schlatta documentada dal 1291 in Sur Muntfallun ad Ardez e Ftaun (vair BM 1959 6—7 da G. P. Thöny in connex bergamina da nöblia da Jan e Dumeng da Ftan, 1636). La cronica Planta nomna ün Georg Scheck, 1436, quino da Hans Planta, chastlaun a Steinsberg. Ün Schech cumbatta a Chalavaina dal 1499. Sieu figl Schweikhart ais l'ultim preir a Susch e piglia part a la disputa-ziun da Susch, 1537. Dal 1506 chattainsa documento ün «Joseph d'Ftan habitand in Zuoz» scu babun da la lingia da Zuoz. Zieva la guerra da Milaun, 1520, e da Pavia, 1525, artschaivan ün Scheck a Zuoz, insembel cun ün Koch, il vschinedi. Els sun prubabelmaing mercenaris dal col. C. Planta. (Numerusa famiglia da mercenaris e pü tard da pastiziers cun ferm bsögn dad emigrer.) Jan Scheick, 1587. Jan Schaig, 1631. Jachiam Schech, dal 1728 m. c. Maria Roedel. Fadri Schech, dal 1731 m. c. Chatr. Gialum. Jachiam Schech, dal 1767 m. c. Barbla Planta (lastra da vapa). Clo Schech, 1780—1866, m. c. Maria Barth, pastizier a Clermont-Ferrand; figl Bastiaun, 1820—1892, meidi allò. Nuder Giachem Schech, «ben merito forsinger», m. 1803. Giachem Schech, 1790—1850, dedichet la lastra al Museum

retic; figl Fadri, 1830—1890, m.c. M. Walther; figl Gian Giachem, 1867—1938. Gialum Schech, 1820—1910, m. c. Stasia Moser. Plasch Schech, -1850-, m. c. Gistun; figl Gian 1838—1904, m. c. A. M. Schlegel.

Vapa: Liun in peis chi porta ün ram sech. Cuverta: or-blov ed or-nair, da Ferdinand II., 1636. Lastra in culuors da Johann m. c. Planta, 1774, i'l Museum retic a Cuira.

Emigraziun: deraseda sur tuot la Frauntscha ed Italia.

Chesas: In Aguel uossa Lium Schech, Camenisch e Signorel, Dimvih 1560, uossa Lutta e G. Marugg. Plagnoula, uossa Amberg.

Tuor prubabel in chesa Hofmann.

Schucan / Schütschaun

Veglia schlatta nöbla da scienzos, nuders, güdischs, landammas e surtuot ministers. Suainter notizchas da J. R. Truog our da la Bibgia da Castello (BM. 1938 Be 681/8 Biblioteca chant.) sortan dal 1611—1864 24 ministers da quista famiglia. Documento ais ün Jakob (Janett) Schucan dal 1504, ün magister Jakob 1534 (Cuira). Duos figls sun magisters in servezzan da l'Austria e tuornan renumeros cun la charta da nöblia da vart da Franz I. Dal figl Peter sorta la dinastia da ministers fin 1864. Jakob, n. 1536, m. c. Ingolina Perini, stübgia a Basilea dal 1551, ais aderent da refurmatur Campell. Jakob Schucan, m. c. Barbla Planta, 1603, decan Jesaja Schucan, 1611. Ün Esaja sculer a San Galla, 1695 rav. a S-chanf. In MR, «Homens prominents», vain menziuno ün M. Petrus Schucanus, 1649—1681. Dal 1551—1680 stüdgian a Basilea 18 Schucans traunter tels 8 teologs, da Zuoz però be trais: Peter, fo part a la Sinoda da 1723—1749, Andrea da 1749—1758, Martin da 1769—1799. Ün rav. Peter, m. c. M. Danz, ais sinodel da 1818—1863, m. 1871. Rav. Schucan, m. c. Pernis, 1723—1768. Andrea Schucan, 1752—1832, abel «forsinger». Peter Schucan, rav. a Jenaz, 1736—1789, m. c. à Porta, e sieus figls rav. Peter e Johann 1783—1848. Nicolin Schucan, 1760—1822, m. c. Romedi. Luzi Schucan, 1801—1878, m. c. Barbla Schucan, descendants: Eva Barbla, Ursula, Nicolin ed Andrea. Luzi Schucan, 1809—1857 (Avignon), m. c. Maria Gilly. Aschil Schucan, 1868—1951, indschegner superiur da la Viafier retica a Cuira.

Vapa: trais stailas in lingia verticala, or sün fuonz blov. Clinöz: stambuoch cun staila. Cuverta: or, blov-argient e cotschen.

Tuor in Plaz, uossa chesa Sozi. Chesa attach, uossa cumünela.

Emigraziun: ad Avignon, Mayance e Lipsia 1760.

a Stampa

Schlatta nöbla da Stampa. Els acquistan il vschinedi per and profiter dals uffizis in Vuclina seguond ratteda, similmang als a Salis. Petrus a Stampa, 1600. Georgius 1738. Caspar a Stampa, n. 1726, m. c. A. Schucan, 1755. Existan a Zuoz fin vers 1800.

Stoppani / Stuppaun

Antica schlatta, documentada a Sent dal 1350, fich deraseda a Puntraschigna ed in Engiadina bassa. (Vair Chalender ladin 1960.) Janett Peter, 1775—1817, a Puntraschigna; figl Peter Stoppani 1813—1876, dal 1840 m. c. Barbla Anna Gilly, 1817—1845. Vschinedi dal 1867. Figl Gian Ambrosi, 1843—1876, m. c. Elisa Koller, m. 1909. Figs: Giovanni 1868—1945 professur daintist a l'universited da Turich; Ambrosi, 1870—1955, indschegner a Milaun, mort cun 85 ans. (Vair «Generel Stuppa» AK, Fögl Ladin 1961.) La schlatta deriva da Clavenna, nom uriund «Stuppa», plural: «i Stuppan».

Vapa: Liun in pè tgnand curuna d'urbejas, or sün blov.

Emigraziun: a Modena, Milaun e Turich.

Travers / Travers

Antica schlatta nöbla, fich deraseda e pussaunta i'l temp feudel. Documentada aunz il 1400. Charta da nöblia da Carl V., 1519. Els as spartan in diversas lingias, nempe a Müstair, Zuoz e S-chanf, cumpran ils chastels de Rietberg (1530, be cuort aunz cu Pompejus Planta) ed Ortenstein, 1530—1846. Dalander sortan prominents homens da stedi, scienzios, chastlauns ed ots uffizchels. A. Kaiser nomna in sia prolissa geneologia da la famiglia Travers i'l annuari da la Societed istor.-antiquaria, anneda 1955, t. o. ün Jakob Travers, 1431; Janutt, 1449—1460; Peter a Müstair, 1521. Anton a Rietberg, 1547. Johann a Zuoz ed Ortenstein, 1530—1608. A Zuoz chattainsa: Jann Travers, «mastrel ordinari dal Comeon d'Engiadina zura», 1540.

Nuder Augustin, 1560—1620, e sieu frer nuder Johann Travers, 1562—1636, m. c. Maria Salis, sto landamma, commissari 1602, sepulieu in baselgia, tevla da fossa uossa vi dal mür exterior. El fabrichet la chesa Travers in San Sebastian nr. 15 cun vapa dal 1596.

Il pü prominent hom da stedi, chanzlist da l'uvass-ch, scienziò, umanist, poet e creatur da la literatura ladina (descripziun da la guerra da Müsch in rima) ais Gian Travers da Zuoz, 1483—1563, inalach cun Anna Planta. M. Rauch relatescha dad el in sia biographia cun ota veneraziun (pag. 50—64 in «Homens prominents»). A seguan scu ultims Anna Juvna Travers, 1730, e Maria Travers, 1728—1756.

Vapa: Uors in peis, purtand ün travers (trev). Cuverta in argent-nair.

Emigraziun: Ortenstein.

Tuor prubabel in chesa Albertini, uossa Bott.

Toen

Peider Toen 1690. Jacob Toeni, m. c. Uorschletta Ruffert, 1723: figl Jacob.

Tonjola

Andrea Tonjola, 1690; Nicolin Tonjola, 1719—1769.

Tschappa / Zappa

Antonius Tschappa, 1600. Giachem e Nuot, 1690. Peider Tschappa, 1719—1790.

Valin / Wallin

Joannes Wallin, 1600, e Benjamin.

Wietzel

Veglia schlatta nöbla uriunda da Susauna, documentada dal 1500 chi regalet a Zuoz meritaivels literats e poets. Jöri Viesel da Susauna 1543. Gürin, dal 1550 m. c. Anna Schucan; figl Lurains, mastrel, m. c. Anna a Juvalta, 1627—1665, cuntschaint per sias traducziuns e meritaivel per il renumno chaunt da baselgia e per il cudesch dals Psalms, edieu 1661. Görin Wietzel, 1595—1670, landamma,

chapitauni e poet, dal 1661 m. c. Margareta a Travers (L. in chesa Albertini), vair AK V/55. Janet Wietzel, dal 1687 m. c. Cecilia a Planta. Fadri Wietzel, 1630—1690, chapitauni e mastrel, poet e scriptur da la renunna tragedia deda in Plaz dal 1673. Lurains Wietzel, dal 1670 in seguond'alach m. c. Elisabetta Buol da Bravuogn. In chesa Wietzel in sela vi dal mür as rechattan las vapas Wietzel e Buol (chesa fabbricheda 1561, uossa Gilly-Nold). Anton Wietzel, 1708—1754, «Bundsländer», 1738, moura nubil scu ultim da la schlatta. Mengia Wietzel, naschida Planta, 1711—1782. (Vair geneol. dad AK cumparsa i'l Fögl ed Annuari Soc. istor.-anti. anneda 1955, p. 75, scu MR in «Homens prominents», p. 71.)

Vapa: Liun cun viezler, cuverta: or, blov, or, nair (Imp. Rudolf 1550). Vapa d'alliaunza Wietzel-Buol: Liun cun viezler ed aivla naira. Vapa d'alliaunza in chesa Albertin: Lurinius Wietzel-Travers.

Chesas Wietzel uossa Gilly-Nold ed Albertini, uossa Bott.

Zavarit

da Samedan e S-chanf; a Zuoz 1738: Schavarit Abraham e Bernard.

Zender / Dschender / Dschember

Famiglia immigrada da Bravuogn (vair G. G. Cloetta). Gian Danz Zender, 1822—1891, m. c. Maria Schech da Lüzzi. Vschinedi 1867. Hans de Christoffel Zender, 1841—1895, m. c. Josefina Büergna. Vschinedi 1905. Affers coloniels.

Vapa: mez tschierv sün fuonz verd.

Schlattas sparidas

Schlattas sparidas, scu cha resorta dal cudesch d'estim dal 1587—1778, rattedas e documaints, sainza pudair disferenzcher vschins da fulasters:

Affra Antonius, 1590, defalchessa pro in Albanas

Albert Janet, 1576, Jan Pitschen 1600, Peider, cuvih 1636

Ander Nut Jan, 1587

Arrass Martinus, 1576, defalchadur da pro in Puoz

Blida Jachiam 1550, Jacob 1587.

Blidar u Blider Antonius 1591

Bütz Jan Battista 1654, Silva-plauna

- Christ* Jan, Tavo, 1759
Cufoart Felix 1630
Contius u *Contin*, 1600
Curo Anna, 1632
Custanza Göri, 1675
Deia Jan e *Jacobus*, 1590
Dischulaun Janet *Conradin* 1630
Dusch Luna, 1600, S-chanf
Effer Anton, 1440 (cr. P. 71)
Farraer Poluongia, 1600
Feizza Andrea, 1600
Florin Peider, 1675
Fragetta Bastiaun, 1635
Furat Anna, 1600, venda ün pro
in Clux
Galla Jachiam, 1631 fin 1800
Girard Andrea, 1587 e 1631
Giuli Nuot, 1675
Göri Anna, 1548
Jaeger Maria, 1591
Jannet Jacob e *Claudia*, 1600
Juosch Johann, 1600
Mirulaun Marcus, 1666
Muoz Inglina, ratteda a Same-
dan (Moggi), 1595
Müsaun Anna, ratteda a Same-
dan (Misani), 1642
Mathia Joannes, 1557, ultim
preir a Zuoz. *Mathia* Georg,
1600
Mazüch Barbla, 1603
Monet o *Munet* Maria, 1600
Morello Martino de Sillia 1600
Munsch Joannes, 1600
Murezzan o *Murezziaun*, 1630
Nan Seraina e *Niclaus*, Samedan
1591
Nani Joannes, muliner, 1789
Niclo Neisa, 1631
Nutt Jacum, 1587, Nütsch An-
drea, 1756
Padella Nuot e *Duri*, 1569,
Jan, 1600
Prazfal Janet, 1600 (ün Planta?)
Rasao o *Rasò* Joannes *Nicolo*,
1600 (ün Rascher?)
Rangyr Madalena, 1600
Sculér Paulettus, 1548, Johann
Andrea, 1590 (Schuoler?)
Sgrotta u *Sgrotgia* Jan, 1548,
Annetta 1600
Stanzer Jan da Tavo, venda pro
in Calvgias
Schmidt Thoen, 1630, Sent
Tunoja Florin, 1576, Tognöla
Berbla, 1648 (Tugnum?)
Tschlarer Joachim, 1642
Ursetta Peider, 1600
Zalip Jan Pitschen 1535
Zamber Johan, 1551 (Tschander)
Zavatt Gudeng, 1535
Zuoch Antoni, 1576
Zuorsch Mathia, 1600 (Giorgio
da Cinuos-chel)

Immigraziun da fulasters

- Bardola* Christoffel da Sent
1780—1853
- Bonel* Giachem da Trin 1750—
1803 m. c. Mengia Schech
- Bonel* Fadri Gian 1797—1852
- Bonel* Ulrich, m. 1858
- Bramann* Valentin da Safien,
1770—1804
- Cabalzar* Giachem da Riein,
1790—1860, m. c. Moser
- Cadetg* Jan Duri da Pitatsch-
Duvin, 1781—1853, farrer
- Cadetg* Gian, 1857 m. c. Verena
Juvalta da Nuot
- Cadetg* Nuot, 1849—1925, m. c.
Rovinelli da Sogl
- Caflisch* Giachem da Trin, m. c.
Bardola (1810)
- Cadosch* Linard, 1855, da Cazis
m. c. B. Nef da Sent
- Cajos* Peter Cristel da Sarn, 1734
—1790, fittadin da Poult
- Cajos* Peter e Bartolomé 1778—
1836
- Calonder* Christoffel da Trin,
1840, schneider
- Camenisch* David da Trin, 1820
- Caprez* Johann da Trin, 1757—
1818, m. c. Lüscher, marangun
- Caprez* Johann, 1787—1859, m.
c. Singer (1826)
- Caprez* Barcaz, dal 1790 m. c.
Gees
- Caprez* Barcazin 1825—1895;
figl Gian Caprez, n. 1860
- Cavigilli* Risch da Flem, 1800—
1848
- Casty* Ulrich da Trin, 1783
- Casty* Risch, m. c. Urs. Bonel,
1826
- Casty* Barcaz, n. 1826,
m. c. Danz
- Casty* Risch, 1856—1931, m. c.
L. Cadosch
- Christ* Jan Clau, da Lon, 1750
—1828
- Clavadetscher* Michel da Küblis
1800
- Clavadetscher* Steffan n. 1820,
m. c. Barbla Coraj;
figl Florian Clavadetscher, n.
1854, m. 1939 cun 85 ans
- Coray* Michel, farrer, 1840
- Fimian* Nuot da Schons, 1792,
m. c. Michel
- Fluor* Georg da Saas, m. c. Men-
gia Fimian
- Fluor* Mathias, n. 1858
- Gadmer* Johann da Tavo, 1770
- Gartmann* da Riein, 1820, m. c.
Fimian
- Gort* Casper da Clostra, 1840,
m. c. A. Casty, fittadin Giov.
Gilly
- Gyr* Joseph da Vaduz, 1857
- Greismann* Dumeng da Fuldera,
1751—1805, m. c. Desteffan
- Hänz*, rav. da Teufen, 1758—
1820
- Hänz* Joseph, dal 1819 m. c.
Urs. Tom, n. 1796

Hänz Gian, n. 1820; figls Gian e Josef, n. ca. 1850
Hofmann Hans Adam 1756, San Galla
Hofmann Hans da Clostra, 1830, fittadin da Pult
Koch Hans Ulrich da Tamins, m. c. M. Coray, n. 1752
Koch Casper, 1756—1818
Koch Peter n. 1825, m. c. M. Fimian dal 1856
Koch Ulrich, figl, n. 1856
Marugg Hans Barnaba, da Präz, n. 1810
Monsch Hans da Flond, dal 1820 m. c. Verena Cadetg
Monsch Johann Anton, 1850
Pfosi Johann da Malix, 1860
Ragettli Fadri da Flem, ca. 1850 m. c. Verena Cadetg
Ragett Thomas, da Präz, 1860
Singer Andrea da Tavo, 1747—1833
Singer Marti e Hans 1749—1800

Singer Casper, m. 1863
Saratz Gian da Puntraschigna, 1780, m. c. Behr
Stanzer Alexander da Tavo, 1756—1836, chavaller
Tönz Andrea da Luzein, 1792—1840, chavaller
Valèr Jacob da Jenaz, m. c. Maria Bonel dal 1840
Walter Jachem e Cristel da Pitasch-Duvin, 1761
Walter Giachem e Johannes, -1836-
Walter Lucas, m. ca. 1890
Walter Evetta, m. ca. 1890
Willy Lucas da Riein, 1780, m. c. M. Perl dal 1820
Willy Cristel, 1820
Willy Guadeng n. 1830.; figls Clo e Luccas.
Willy Balthisar 1830—1922, m. c. Frieda Schlegel, m. cun 92 ans, fittadin dad Abr. Gilly
Willy Paul, seller, figl, n. 1860

Ravarendas da Zuoz a partir da la refuorma

	predgio a Zuoz	
Johannes Concius Bisaz, dad Ardez	60 ans	dal 1554—1614
Andrea Albertin, da La Punt	16	1614—1630
Johann Pitschen Danz, da Zuoz	46	1630—1676
Jacob Danz, da Zuoz	48	1676—1723
Peter Schucan, da Zuoz	25	1723—1749
Andrea Schucan, da Zuoz	9	1749—1758
Joh. Rosius a Porta, da Ftaun	10	1758—1768
Cadari Schlarer (substit.), S-chanf	1	1768
Martin Danz, da Zuoz	30	1769—1799

Joh. Bart Stuppan, da Guarda	4	1799—1803
Nicolo Madlaina, da Sa. Maria	5	1803—1808
Joh. J. Janett, da Bravuogn	10	1808—1818
Peter Schucan, da Zuoz	45	1818—1863
Nic. Kirchen, da Tschin	10	1861—1871
Johann Saratz, da Puntraschigna	3	1871—1875
Joh. Tramer (substit.), S-chanf	1	1875
Andrea a Porta, da Ftaun	13	1876—1889
Matthias Lutta, da Flond	20	1889—1910
Sigmund Lechner, da Tusaun	17	1910—1929
Jachen Arquint, da Susch e Zuoz		daspö 1929